

Művész és tanár

Találkozás Bencze Miklóssal

1971

"Magyar
Társ"

Egy technikai hiányosság felismerésével kell kezdenem. A legtöbb zenei vonatkozású könyvet ma már hanglemezzel illusztrálják. Milyen kár, hogy mi a zeneművészekkel készített interjúkhoz nem tudunk legalább magnószalagot mellé-

Bencze Miklós

(Jánosi Ferenc felv.)

keln). Ezt a Bencze Miklóssal folytatott csevegés közben szívósból sajnáltam, mert beszédorgánuma is oly zengzetes, hogy az ember tüstént megérzi benne az operai hősokeket, Ozmint, Don Basillót, Leporellót...

— Történetesen Castellor grófjának szerepével kezdtem pályám — meséli — az egykori Városi Színházban, de — noha mesterem, Lendvai Andor nagy megelégedésére végeztem tanulmányomat — első szereppemmel kis híján kudarcot vallottam. Nem a hangommal volt baj. A rendező közölte, hogy ha nem tudok kellő grófi méltósággal mozogni a színpadon, akár ne is lászon többé. Megvallom, nagy zavarban voltam, sejtelmem sem volt róla, hogyan viselkedik egy gróf, de a fenyegetéstől, hogy veszélyben a szerződése, egy csapásra gróffá lettem.

Ettől kezdve gyakran hallhatta a pesti közönség a Trubadurban, a Szóktetésben, az Álarcosbálban, a Toscában, a Don Juanban, a Sevillai borbélyban. Azután a nehéz háborús esztendők következtek. Egy művész számára — aki torkában őrzi minden vagyonát, egész életlehetőségét — a fagyos Ukrajna különösen nehéznek bizonyult. Sikerült ép bőrrel, s főleg töretlen fényű hanggal átvészelnie a keserves időket, majd 1945 és 1956 között ismét Operaházunkban énekelt. 1956 őszén meghívást kapott Jugoszláviába. Úgy döntött, hogy külföldön marad.

— Szép otthonom van Mississippi államban, kellemes baráti kör, művészi tevékenységem messzemenően megbecsülük. De ha azt mondanám: ez volt a könnyebb út a boldogság felé, mégsem fogalmaznék pontosan. Mert az indulás elég nehéz volt. Az első 16 hónapot New Yorkban töltöttem, de sehogyan sem tudtam szakmai körökkel megfelelő kapcsolatot teremteni, s azt a bizonyos „új életet” elkezdni. Meg aztán már nem is voltam egészen fiatal. Egyszer csak meghívást kaptam a Baylor University-re, a világ legnagyobb baptista egyetemére. Olyan megtisztelő tanári állást ajánlottak fel, hogy pillanatig sem haboztam. S valóban nyolc esztendőt töltöttem ott, kettős értelemben — a földrajzi és emberi viszonylatokat tekintve egyaránt — kellemes klímában.

Onnan, e texasi egyetemről indult operaénekesi karrierje is az Egyesült Államokban. Első fellépését szép siker, s gyors egymásutánban több meghívás követte. Később átköltözött Oxford városkába, ahol jelenleg is az egyetem énektanszakának vezetője, egyszermind Mississippi állam egyetemének első művésztanára. Ez kiemelt pozíciót jelent, nyugdíja is magasabb, mint az átlag egyetemi tanároké. De hát nem ez a legfontosabb — bár az elismerés sem mellékes —, ám van valami, ami ennél is jobban izgatja. Az eredmények. Tizen-négy tanítványa van, közülük négy rendkívüli tehetség. Az Egyesült Államok öt „Metropolitan körzetre” oszlik, ami azt jelenti, hogy egy-egy Metropolitan körzeti hatalmas területről évente részt vehetnek néhányan a világ legnagyobb operaházának énekversenyén. Most — talán éppen azokban a percekben, amíg itt Pesten beszélgetünk — méri össze a többiekkel hangját, tudását legkedvesebb tanítványa a versenyen.

A tanítás foglalja el a legfontosabb helyet életében. Pedig időközben ő maga is végigénekelte az USA államainak több mint a felét. Összesen 32 államban lépett fel operaelőadásokon, dal- és áriaesteken.

Találkoztam az itthon töltött három hét alatt Ferencsikkel, Nádasdyval, Komor Vilmossal, Lukács Miklóssal, Mátyás Máriával, Házy Erzsébettel, egyszóval — mindenkiel. Nagyon, nagyon kedvesen fogadtak. És nemcsak a kollégák. Az Astoria Szálló előtt, a Kossuth Lajos utcában, az Operaház környékén mindenfelé megszólítottak. Egy régi taxisoőr is megismert. A hangomra — Ozmin, Don Basilio, Leporello hangjára — talán sok esztendő múltán is emlékeztek a pestiek. És ez jólesik, ha közben végigénekeltem is fél Amerikát.

